Momâia

SOLDATUL IANCU FĂRĂMIŢĂ, o pocitanie spînatecă şi zbîrcită - cel mai mărunţel şi mai pipernicit „om" din tot batalionul - se ţinea toată vremea de pozne şi năzdrăvănii. Parcă Dumnezeu, ca să-l despăgubească şi să-l mîngîie, pusese numai inimă voioasă şi deşteptăciune în el. Şi tot numai pentru deşteptăciunea lui îl luaseră „bun" cînd trăsese sorţii - că tare se ruga să-l ia -, cu toată împotrivirea doftorului, că era doar o mînă de carne pe un pumn de oase, şi alea moi.

De fel din părţile Slatinei, purtase vreo cinci ani coşurile pe uliţele Bucureştilor, strigînd cît îl lua gura, vara zarzavat, iarna boabe şi gaz. Se brodise să fie, pe lîngă bun de gură, şi niţel cam lung de mînă, dar numai vorba-i mergea, că de prins nu-l putuse nimeni prinde cu ocaua mică. Aici, în vălmăşagul şi fierbinţeala frontului, doar cît auzeai pe un camarad că i-a pierit basmaua cu două-trei parale înnodate în ea, peste puţin altul că nu-şi găseşte ceasornicul ori tabachera, şi-atît: intrau toate parcă în fundul pămîntului, că nu se mai afla de ele. Bănuiala cădea ea, dacă nu drept, cel puţin aşa, pieziş, pe Fărâmiţă, dar, de - hoţul cu un păcat şi păgubaşul cu zece: cum să taberi aşa, din senin, fără dovezi, pe capul omului! În schimb el împărţea din belşug veselie tuturor: cînta, juca, povestea, păcălea, făcea ca toate lighioile, că se strîngeau oamenii ciotcă pe lîngă el, de te miri cînd avea bietul timp să mai şterpelească cîte ceva. Una din poznele lui de pomină a fost cînd a adus, pe prinsoare, un neamţ viu-nevătămat, mare cît un munte; şi unde mai pui că, potca dracului, l-a adus în spinare!

Era o vreme dulce, deşi înaintată, sus la munte, pe front - în părţile Oituzului. Batalionul, aciuat într-un soi de cot ceva mai ferit de bătaia spurcăciunilor de tunuri, s-aţinea zi şi noapte înaintea duşmanului, care, îndîrjit, da să intre orbiş, cum dă cîinele rău prin ciomag. Da' şi noi îl otînjeam de se-ntorcea totdeauna chelălăind la culcuş, să-şi lingă rănile! Şanţurile noastre treceau întîi pe la poala unor dealuri spînatice, se întortocheau pe marginile unor păduri sparte de toamnă şi de ghiulele, şi-apoi o croiau drept spre miazănoapte, tăind văile de-a lungul. În fund, cu faţa la noi, munţii se încovoiau ca nişte spinări priene, de boi uriaşi.

Într-un loc ne despărţea de vrăjmaş abia o vale afundă şi prăpăstioasă, gîtuită, stîlcită ici-colo de malurile surpate unul peste altul şi de pe rîpile [în fundul] cărora ne vedeam bine duşmanii. Cu puţină băgare de seamă, cum nemţii erau tacticoşi şi făceau toate cu şart la vremea lor, ajunsesem de le învăţasem pe degete toate apucăturile şi tot rostul.

Deoparte, la o curmătură a rîpii, unde valea se cotlonea cîrmind spre ei, pe o teşitură de mal ceva mai ieşit, ca într-un ocol, duşmanul avea o pază cu legătură tare anevoioasă şi care sta parcă pierdută şi părăsită acolo. Oamenii se schimbau rar, ori ni se părea aşa, unde vedeam santinela închivărată căscînd toată ziulica de foame şi de urît. Fărâmiţă îi pusese gînd rău, dar o clocea numa-n el şi tăcea.

Cu vreo săptămînă înainte de Sfîntul Dumitru, ne tot băteam noi capul cum să prăznuim ziua lui don' căpitan, pe care-l chema ca şi pe marele mucenic, cînd sare de colo Fărâmiţă:

- Mă fraţilor, eu am să-l cadorisesc, mă! Şi nu aşa, cu fitece: am să-i aduc un neamţ, mă, pe ales. Pe cel mai fercheş am să-l aduc.

- Cum, mă Iancule ?

- Iacă aşa, cum mă vezi cu ochii verzi! De n-oi aduce un neamţ viu-viuleţ, să-mi radeţi mustaţa. (Da' el nu avea nici în amîndouă atîtea tuleie cît să faci măcar un sfert de mustaţă.)

...Şi de aici vorbe şi şăguială de nu se mai isprăvea. Căzuseră toţi pe capul lui: ba „să-l ierte pe neamţ, că nu i-a greşit cu nimic"; ba „să-l aleagă aşa, mai mic, vreun pui de neamţ numai, ca pe potriva lui"; ba „să-l mai aştepte niţel, pînă mai creşte el şi o mai scădea neamţul de foame"; altul, „să-şi ia coşurile, că-l aduce mai lesne în ele"; mă rog, cum face românul cînd te ia aşa în băşcălie şi vrea să te zvîrle din ciocul opincii... Dar el, chisnovat cum era, da cu resteul peste botul fiecăruia de-l făcea să nu mai crîcnească, şi tura-vura s-a tocmit de rămăşag, zece pacuri de tutun, da' numai o glumă, că toţi l-am uitat pînă a doua zi. Fărâmiţă chiar n-a mai scos o vorbă despre asta, pînă cînd într-o seară a pierit - nici la mîncare, nici la apel, nici la schimb, nicăiri! Toţi îl căutam şi-l căinam în toate părţile, dar să ne trăsnească prin cap unde era, pace!

Cu vreo săptămînă însă mai înainte se înteţiseră furturile, de ne luasem de gînduri: unuia-i lipsea mantaua, altuia - căciula, altora - cizmele şi vestonul, pînă şi căpitanul s-a pomenit fără salteaua de lînă pe care i-o peria ordonanţa, puricînd-o ziua întreagă în poieniţa din dosul bordeiului. Noi nu pricepeam nimic, pe urmă, după ispravă, ne-am dat cu seama că astea se cheamă că erau pregătirile lui Fărâmiţă, care nu uitase făgăduiala. El, ce e drept, n-a spus că a furat nici măcar cît negru sub unghie, că ar fi păţit-o pentru furt de „efecte militare". Numai mie şi la vro doi ne-a povestit cum a pus la cale treaba şi cum a mers întîmplarea: o fi aşa, n-o fi, eu nu pun mîna în foc, că-l ştiu cine-mi era; destul că a adus neamţul şi cu asta ne-a astupat gura şi n-am avut ce face, l-am crezut.

În seara cînd s-a făcut nevăzut cu salteaua căpitanului, s-a strecurat, spunea el, binişor, în inima pădurii şi de prin scorburile ştiute de el a scos toate bulendrele furate şi s-a pus la încăciulat din ele o momîie, cu atîta meşteşug, că ai fi jurat că e om. A umplut întîi un sac cu paie şi lînă prin care a petrecut o furcă de lemn, anume făcută, cu două crăcane sus şi două mai jos care i se mişcau în furcă ca în nişte încheieturi. În cele de jos a tras o pereche de pantaloni doldora de lînă, pe care i-a băgat apoi în cizme; pe braţele crucii de sus a îmbrăcat mînecile vestonului, aşijderea împăiat, apoi l-a îmbumbat pe un piept ca de voinic... A mai migălit ce-a mai migălit, şi pe căpătîiul de sus al prăjinii a înţepenit vîrtos un mototol, întocmai ca o căpăţînă de om, pe care a trîntit o cuşmă miţoasă, iar peste tot a aninat o manta surie de cele lungi.

Cînd a isprăvit de alcătuit momîiacul a scos din altă parte un clondir din care a tras el mai întîi o duşcă bună, că era plin cu rom tare cum e focul, şi l-a îndesat momîii într-un buzunar al mantalei. În celălalt i-a vîrît o pîine burduşită de miez şi cu o bucată de brînză în mijloc. Şi tot înşulărind la boarfe, a aşteptat în pădure să se înnopteze bine... Aburi uşori ieşeau de pretutindeni, ca o răsuflare a pămîntului reavăn, şi, fără să întunece prea rău văzduhul, minţeau vederile, schimbau înfăţişarea lucrurilor, strîmbau aşezările şi încurcau preţuirea depărtărilor.

Cînd a socotit el potrivit, a pornit-o pîş-pîş, cu momîia în braţe, spre postul de pază nemţesc de la grumazul dealului. Ajuns aproape, s-a pus la pîndă, şi cînd pe brînci, cînd tîrîş,

pe burtă, s-a furişat cît a putut, pînă a izbutit să-şi arunce ochii de colo pînă colo, ca un urs, pe podişul îngust al curmăturii.

Fărâmiţă a mai stat oleacă, s-a mai tras şi apoi a ridicat dintr-o dată, iute ca fulgerul, momîia în sus şi a aşteptat nici el nu ştie cît, cu inima cît un purice. Santinela s-a învîrtit în sus, în jos, şi cînd din întîmplare a dat cu ochiul de momîia ce parcă venea spre el din pîcla nopţii, a încremenit: e om sau arătare? Abia după cîteva clipe şi-a venit în fire şi a tras. Un pocnet scurt, asurzit de ceaţă, şi momîia, smucită de jos de Fărâmiţă, a căzut, el, lăsînd-o acolo, s-a tras cît ai clipi la o parte, sub mal. Neamţul, nedumerit şi înspăimîntat, a aşteptat să audă veste, ori să mai sară alţii la el, dar nimic. De ce n-or fi venit tovarăşii lui la auzul detunăturii ? Fărâmiţă n-a ştiut să ne spuie. Poate or fi socotit că focul s-a tras din partea noastră... ori, cine ştie...

A trecut o vreme, dar neamţul sta ca pe ghimpi: nu se poate, fusese ceva. Luîndu-şi inima-n dinţi, a pornit aşa, cam orbăcăind prin întuneric, spre locul cu pricina. Nu se mai vedea aproape defel, dar pipăind pe jos cu ţeava puşcii, a dat de un trup întins şi nemişcat. S-a plecat şi, simţind că este un om ucis, i-a venit numaidecît inima la loc. Cel dintîi gînd i-a fost la jăcmăneală. Repede a smuls de pe trupul ţeapăn mantaua cu totul, i-a luat căciula şi cizmele şi s-a întors grăbit la post. Aci, scotocind cu grijă, a dat peste sticlă şi peste pîne, şi ţin-te... Nu s-a lăsat pînă ce n-a dat de duşcă tot romul şi pînă n-a crăpat, hămesit cum era, toate merindele, de frică să nu vie tovarăşii cu care să le împartă.

Romul însă, cum este romul, întîi s-a suit la cap, apoi s-a plimbat peste tot şi la urmă s-a lăsat în picioare. Geaba a încercat neamţul să se mai împotrivească; parcă i-ar fi dat cu muchia toporului în creştet, aşa a căzut, şi pe dată a adormit buştean, sforăind ca drepţii fără de prihană.

Era o linişte acum şi o pace se resfira pretutindeni, de parcă mîna lui Dumnezeu Însuşi se deschisese şi o împrăştiase din cer pe tărîmurile acelea pline de sînge. Pădurea din apropiere nu-şi clintea o creangă, iar pîrîul de alături îşi ţinea răsuflarea.

Tiptil, călcînd ca un lup să nu-L simtă nici frunzele sfarogite de sub picioare, Fărâmiţă a fost gata lîngă neamţ, l-a legat fedeleş de mîini şi de picioare cu un ştreang, i-a pus un sac în cap, l-a umflat odată în spate, cumpănindu-se cu puşca neamţului într-o mînă, şi zbughi-o cu el la vale, de-a dreptul prin pădure, pe unde ştia toate cărările, că avea ochi ca de mîţă în săptămîna brînzii.

Cînd a venit îndărăt noaptea tîrziu a fost o larmă, un huiet şi un hohot, că însuşi căpitanul a sărit din bordei fără să mai aştepte lămuriri, să vază ce-i. Fărâmiţă a înaintat prin bulucul de camarazi şi punînd jos neamţul ce nu se trezise, ci tot borborosea necăjit, prin somn, a raportat „sirios", frecîndu-şi pe furiş şalele amorţite de povară: „Să trăiţi, dom' căpitan, v-am adus şi eu un plocon de ziua asta mare ce vine... E întreg-întreguleţ, cum l-am găsit, nu-i lipseşte decît chivăra, da' i-o găsesc eu mîne, pe lumină, că trebuie s-o fi pierdut în grabă pe drum."

Iar noi a trebuit să punem mînă de la mînă şi să-i facem zece pacuri de tutun, pe care tot nouă ni le-a vîndut, nu e vorbă, cu preţ ca să ne ia pielea, că era tare ager la samsarlîcuri de-astea.